

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

BARCELONA 6 DE DESEMBRE DE 1912

Núm. 1771 — ANY XXXIV

PERIODIC HUMORISTIC ILUSTRAT

10 centims — Atrassats: 20

BARCELONA

—Me tapen les miseries ab això, però, m'vegessin per dintre... ¡ni camisa!

El crepuscle dels burots

¡Fòra consums!

Estem a les acaballes de l'odiós impost. ¡Victoria, plebs; el teu crit ha triomfat! Tu crides sempre coses que triomfen, però tu restaràs sense triomfar.

El cronista ha presencià la desaparició d'unes barraques de consums. Aviat farà un any, en la tristesa d'un crepuscle hivernal, queien a cop d'aixa les de l'històrica ciutat ont jo vivia, la més immortal que's coneix, an aqueixa terra d'immortals.

Una gran generació ho presenciava, ab certa melangia de pressentiment. Alguns ilusos, emprò, tornaven a casa llur, creguts que'l dia següent el pa aniria més barat.

El qui passa la vida sense atiparse, quan s'abaixa el pa en compra més y, a la fi, també acaba per quedarlo a deure.

Aqueixa digressió no es pas un obstacle pera constatar que, a la ciutat de referencia, el pa segueix pagantse al mateix preu d'abans, y, ab el pa, l'arròs, y, ab l'arròs, les llegums, l'oli, la sal y el vinagre. Y ara, la setmana passada, me sembla molt que han comensat els embargs dels contribuents morosos, per no sé quin impost nou, substitutiu dels consums abolits.

Crec que no hi ha res més convincent que un exemple. Permeteu, per lo tant, que afirmi que de l'embargador al burot no hi ha pas una gran diferencia. Es el mateix funcionari odiós, sols que l'un te palpa y l'altre se't fica a casa y se l'emporta'ls mobles.

Y, mal per mal, el burot era més pintoresc.

Jo crec que'l trobarem d'anyor. Eren, els burots, una institució quasi secular; ens hi havíem ja acostumat a veure'ls, en desvaga eterna, junt a la seva caseta, inseparables, com elements decoratius dels afores urbans, com fites indicadores posades entre'ls hortelans y el senyoríu.

Resultaven més inofensius que altra cosa. Servien, sobre tot, d'entreteniment a les senyores y a les dones del poble. Pera les senyores, enganyar a un burot, constituia una diversió picant. Elles, que no miren prim en gastar pera embellir-se, devenien econòmiques fins a la temeritat en qüestió de queviures. Entrar frau pèl gust d'entrarlo, sentir-se resseguides per la mirada del vigilant y pensar que aqueixa mirada podia trobar voluptuositat en les postisses rodoneses; que la carnassa y el greixum, acabats d'eixir de casa del botifarrer de extrarradi, podien despertar cobejances a l'home, en lloc de despertarles al funcionari; tot això era d'una travessura rabelesiana, difícil de resistir. Y un ral, estalviat d'aquesta manera, les satisfia més que cent, rebaixats de la factura del modisto.

Pera les dones de poble, el burot era un element de batalla; el primer divertiment matinal; lo que feia digerir millor el pa sucac ab oli de la noia de fàbrica y les sopes de l'hortelana. El burot, ab elles, no perdia tant la serenitat com ab les altres. Sabia que en les cotilles mal fetes s'hi enqueixen millor les lliures d'arròs, de quarterons de sabó, distribuïts segons la topografia y el volum de la defraudadora; que existeixen bosses, llunes y atuells diversos, que emmotllen les formes y deformacions naturals, y aquet saber tant feia que'l mascle no's fes il·lusions y que'l decomisador complís ab son dever. Y aquí el fenomen se realitzava a l'inversa. La mirada insistent y pràctica del funcionari, era, per la dona del poble, com la manifestació d'un desitj pervers, y això, tolerable a qualsevol inconegut, aixecava protestes y escandols.

El pas del fílat era el pas de les Termòpiles. Moltes se reflaven d'aquest instant, com de l'únic regositg de la diada. Un burot llengua-llarg donava joc y era el preferit. Quan ell se cansava, intervenia la matrona, y la matrona intervenia més en aquets afers que no pas en els que eren de la seva exclusiva incumbencia.

Com a element pintoresc, la desaparició d'aqueixes petites estacions fiscals també serà sentida. Un burot sempre's trobava en plè període constructiu. Si li donaven una barraca de fusta, ab rafec ample y finestreta vidrada, ell no estava pas content.

El burot sent afició per la seva arquitectura. El burot, com una mena de cargol, diríeu que segregava'ls elements de la seva propia habitació. Poseu un d'aqueixos homes al camp ras y a la mitja hora ell s'haurà construït un edifici que fa enveja. Sense recerques previes, sense deixar el lloc, quasi sense moure's, el trobareu rodejat de llunes, estores podrides, saques foradades, glevs y ferro vell; ab un arsenal de paelles, cobertores, olles, pots, forquilles y cabassos dintre, y un fogó, al llindar, ab rescals y un bus de còtilla.

Diríeu que es imantat y que, d'un kilòmetre lluny, li plouen les desferres a l'entorn, desferres que ell apila, ab un sentiment arquitectonic poc comú. Y ni el vent, ni la pluja, ni els mals intents, li aterren l'edifici.

Y com que allí li sobra temps pera cantar, hi canta, y com que encara n'hi sobra pera construirshi un jardinet, li construeix—nyanyo y tomatera rònega,—y com que, aixís y tot, no sab què fer, si sent desitj d'un molinet de vent, li posa, si d'una gavia, la fa, y si d'un verdum pera la gavia, el cassa.

Pera'ls fumadors que'ls hi mancava un misto, pera'ls que havien perdut un gos, pera'ls que espiaven una dona, pera'ls carreters que se'ls hi desbocava un cavall y pera'l repòs del cavall que no's desbocava, el burot era un benefactor y sa barraqueta un santuari.

N'hi havia que eren primorosos artistes, que feien vaines pera la burja, que esculpíen el manec ab símbols de rapinya, que passaven paper de vidre en els espasins, classificantlos per magnituds, penjats en una tira de cuir clavada en les parets de la barraca; que guisaven cargols y se'ls menjaven, fent denteta a tothom, esgrimint una espaventable pua d'acacia.

A voltes el burot sentia amor; l'amor del burot era un abraçar depressa, en prou feines velat per un teixit de saca. A través d'ell el tranzeunt podia ovirar y no ovirar l'idili, poetisat per la perversa transparència d'aquell vel democràtic.

Prou; no cal continuar. Bromes apart, amic republicà, hem de convenir en que ni tu ni jo tindríem que pagar res pera menjar lo que mengem y pera viure ont vivim. Si, anant tot bé, ens abaixessin els queviures, ens farien pagar la llum del sol y l'aire més o menys pur que respirem.

Jo no podria pas dirte si es més convenient la gana insatisfeta o la llobreguesa d'un pis de vinticinques pessetes mensuals.—Redós segur, unic, pera aquells que intentin escapar-se de pagar l'impost d'inquilinat.—Tampoc sabia dirte quin crit de batalla serà'l nostre quan el comerciant guanyi lo que't feia pagar el burot, ni sobre qui descarregaras les teves ires, en les diades tumultuoses, quan no tinguis una cosa facil y còmoda pera ésser estallada y incendiada.

Pensemhi en aquet necessari desfogament de les nostres ires de contribuents vexats.

LLIGAIRES Y SEGADORS, O...

... primers ensaigs «mancomunitat» pràctica.

Jo miro arreu, cercant inútilment una cosa que substitueixi la característica *casilla* dels consumers. Tot lo que veig es massa solid, es massa ferm, pera ferho caure a empenyes y encendreho ab la flama d'un misto. Recordemnos que hem d'anar depressa, que mai ens han donat temps pera fer mines, ni establir setges ab les regles de l'art.

¡Oh, com ho trobarem d'anyor, repeteixo!

La barraqueta semblava construïda expressament. S'aixecava en un lloc desert, tenia estores, palla y carbonija a dintre; el seu estadant era un home sensible a la por, disparava la seva arma anacrònica contra'ls que fugien, mai contra'ls que empaitaven, si eren més de dos. El burot tampoc tirava dret. Familiarisat ab l'arma blanca, estoc y punxó, no li anessiu ab que guinyés l'ull, car l'habitud d'aclucar els dos li havia destruït l'independencia de moviments.

No; difícilment trobarem un tipo tan apropiat, que's presti més a tot estropici y a tot insult. El burot y la seva

caseta eren una vàlvula de seguretat, per ont la pressió revolucionaria podia escapar-se, sense reventar la caldera nacional.

Meditem... Sí, amics meus; jo endevino en l'avenir l'hora etzarosa en la qual, no sols el poble, sinó la classe mitja, se decideixi a construir noves barraques, ab glevs, llaines de petroli, estores velles y caixes de tabac, clamant per la tornada dels burots, de la burja y del palpament.

P. BERTRANA

ALMANAC de L'ESQUELLA DE LA TORRATXA, pera 1913

— Sortirà dimars que ve, dia 10 —

MUNICIPALESCA

Altres cop ha lograt, el «Saturno-Park», dividir als regidors en set o vuit bandols. Les atraccions de la Plassa d'Armes tenen la virtut d'apassionar als nostres consellers, quins renyeixen, s'enfaden y se amenassen, tan bon punt l'assumpte del «Saturno-Park» se posa a la seva atenció.

Com sempre que s'ha debatut el tema, hi han hagut, a la Casa Gran, tantes opinions com regidors componen el Consistori. Els d'aquí demanen, o poc menys, que s'alsi al concessionari una estatua; desitgen, els d'allà, estendre a altres sollicitants el favor que als propietaris del «Saturno» s'acorda; exigint, en cambi, els del davant, que siguin els jardins desocupats de trastos y endròmines de fira, quan més prompte pugui esser, millor.

Com en tantes altres coses que de l'Ajuntament depenen, manca, en aquest assumpte del «Saturno-Park», el terme mitg; el criteri conciliador que, a l'hora que senyali a l'arrendatari les obligacions y els devers a que forsosament deu subjeccionar-se, vetlli pels interessos de la ciutat, sovint abandonats pels encarregats de mantenirlos.

¿Té, Barcelona, en l'època de l'estiu, necessitat de divertiments a l'aire lliure? ¿Pot donarse al Park de la ciutat una vida que ara no disfruta? ¿Fins a quin punt deu, el Municipi, deixar a un particular els immobles que són patrimoni del comú? Y, en el cas de respondre a les anteriors preguntes d'un modo afirmatiu, ¿en quina forma deu ferse l'adjudicació?

Aquets, al nostre entendre, són els veritables termes de la qüestió. Com s'ha vist, ha demostrat el public el seu agrado pel «Saturno», concorrent en manifestació al Park, a l'arribar l'estiu. Vol dir, això, que la ciutat veu ab simpatia les instal·lacions del Park, necessaries en una ciutat de les proporcions y l'importancia de Barcelona. Per raons que deplorem, però que no són del cas en aquet moment, el Park, floreixent anys enrera, agonitza avui, ab tot y costar als barcelonins una serie de millions. L'abandó, la deixadesa, s'han apoderat dels jardins, convertint en ermot lo que siguié un dia admiració de propis y extranyos. El «Saturno» ha lograt, ab els seus atractius, donar al Park nova vida, fent que la multitud aprengué de nou el camí que tenia ja oblidat. Equivaldria, doncs, a una gran lleugeresa, rene-

MATZINES

—Ja ho veu... Se va fer un tip d'ostres, va agafar el tifus y... ¡al calaix!

—Tant mateix, aquets rics tenen una manera ben ximple de gastarse'ls quartos... Nosaltres, ab un got d'aigua de Dos-Rius en tenim prou.

—Jo sí que estaré ben fresc, si haig de pagar l'impost sobre finestres y obertures!

gar de les atraccions, que han esmenat, en part, l'erro comès pels administradors de la ciutat, que deixaven morir el Park.

Ha sigut el poble el que, ben expressivament per cert, ha sancionat les atraccions. Constituïria una temeritat oposar-se als seus desitjos. Als seus representants al Municipi toca, no més, mirar que els interessos dels ciutadans no sofreixin cap merma, ans bé procurar treure de la situació el major partit possible.

Si en la concessió del «Saturno-Park» ha presidit el favor, revoltémnos contra aquet. Deure de l'Ajuntament es treure de les atraccions del Park el major partit possible, després d'assegurar, com cal, el tresor que en el recinte dels jardins guarda la ciutat. Que s'obri un concurs pera adjudicar el Park, que's garantisi en ell la seguretat dels arbres, dels objectes reclosos en els museus, etc.; cosa senzillíssima, si's ficsen en la concessió els límits que la prudència y el bon sentit aconsellen.

El sistema del concurs, honradament practicat, es l'únic que pot esvair desconfiances y recels. Indubtablement, sortiria qui oferís, pera l'explotació del «Saturno», una quantitat gens despreciable, majorment haventse demostrat que'l públic veu ab gust el seu funcionament. A aprofitarho, doncs, y fóra xerrameca inútil.

Els interessos de la ciutat són abans que l'amor propi y les passions personals dels regidors.

JUST

L'ALMANAC de «L'Esquella de la Torratxa», pera 1913, publica els dotze mesos dibuixats per un XINO. — — — — —

L'ILLA DE LA CALMA (1)

XXI

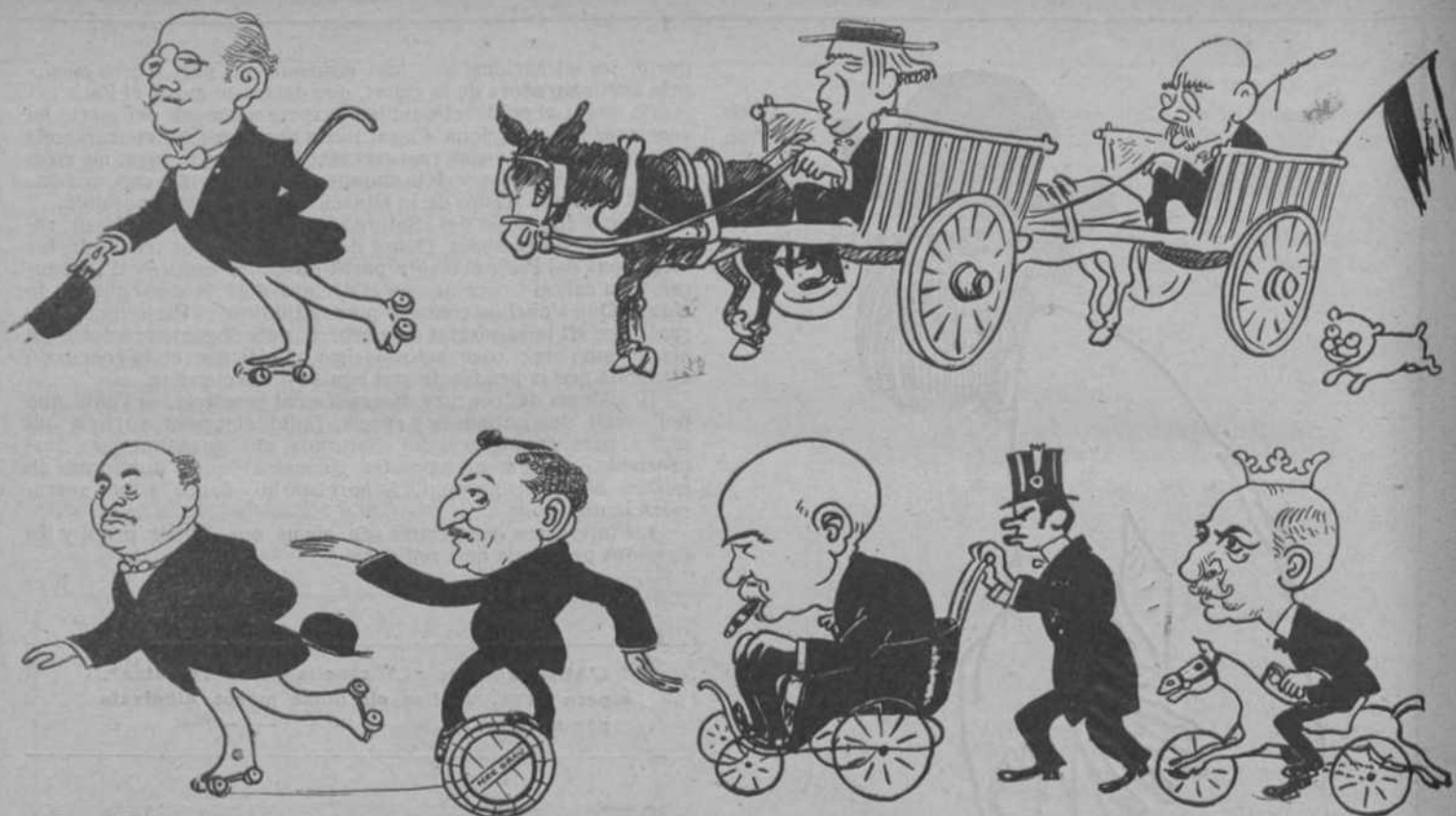
LA CALMA DE LA QUARESMA

Aquesta disbauza de «La Protectora» ha de tenir un terme, y el té. No hem vingut pas an aquet món pera dis-fressarnos y pera divertirnos. Bé està que l'home, en un moment d'exaltació psicològica, s'propassi y fins se di-verteixi, que, fet y fet, es home y es feble, y la carn es carn y té els seus defectes; però arriba un moment que reacciona y diu: «Aià s'ha acabat. ¡Prou horzates y prou gaseoses!».

Darrera del carnestoltes ha de venir la quaresma. No tot ha d'esser propassar-se. Fins el pecat ha tenir fites, y si be creiem que en aquesta illa, per la bondat de la gent y l'ús de les bones costums, se peca poc, si no es de pensament—que fa de tan mal aturar,—el reculliment s'imposa, y, lo que es més particular, qui menys peca, més fa penitència.

De quaresma, a Palma, se pot dir que, poca o molta, sempre n'es. No perquè's mengi de peix—que aià seria cosa del mar,—sinó perquè una ciutat que es tan callada com aquesta, s'porta la meditació, y allí ont se medita es quaresma.

(1) Haventse de publicar dintre pocs dies, completa y en un volum, L'illa de la Calma, d'en Santiago Rusiñol, donem per acabada, ab el present capítol, la serie de brillants glosaris que's referelxen a Mallorca.—N. de la R.

Aspecte que oferirà—el classic passeig de Gràcia...

Sempre ho es, diem, però es clar que, quan ho es de debò, n'es molt més. An els teatres fan certes obres que, encara que no s'hi portin, s'hi poden portar les senyores; la música atura el compas y's torna més gregoriana; an els cines fan les pel·lícules ab més fosca y més reculliment; an els cafès hi hà més quietut; a la cuina van menys fogons, y els predicadors, a la trona, donen consells d'abstinència, que's compleixen o no's compleixen, però que creiem que's compleixen.

Palma s'atura, però ab prudència. S'atura sense fer mal al comerç y a les forces vives, que una cosa es complir els preceptes y l'altra es entorpir els negocis. Se pot dir que posen la ciutat a mitja aixeta de vida; però ve la setmana santa, y aleshores sí que la quietut quasi's torna definitiva. A mida que s'hi va entrant, aquells carrers tan plens... de caracter se van quedant encara més vuidos, per no dirne més despoblats; en les plassas, y fins en el Born, paren els cotxes; no van les cadires; fins deixen d'anar les campanes.

Regna aquella solitud de ciutat que entra en l'agonia; la gent sembla durne dol. Se veu passar tothom de negre, les cares tristes y el pas lent; els homes ab ulls de modestia y les dones ab la vista baixa, y anar vers la catedral, y entrar per les portalades, y ajonollarse essent a dintre, y tornar a sortir, y anar seguint, y, sempre ab reculliment, anar entrant en altres iglesies. ¡Be se'n tenen d'arrepentir d'aquelles quatre gaseoses!

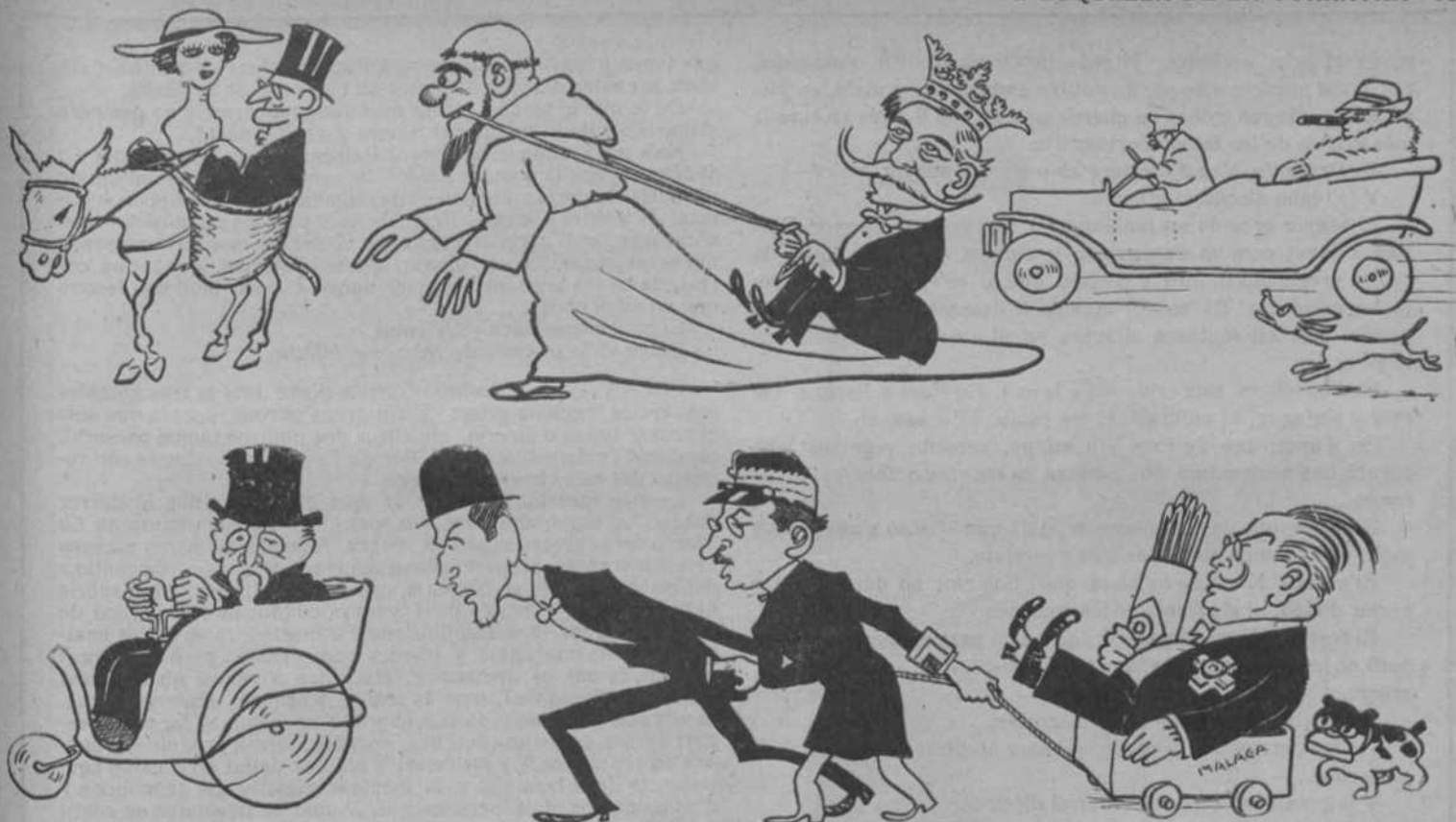
Més tard, al pondre's el sol, tots s'arrengleren en dues fileres, y ab aquesta vaga tristor que té la multitud quan calla, la processó de «La Sang» comença a passar

pels carrers, y el seu pas es tan solemniat, que aleshores sí que Palma s'atura. A davant, uns vells timbalers, vestits ab robes antigues, toquen a pau y silenci, ab un tò tan acompassat, que sembla marcar el compas del camí de l'altra vida, o l'enterrament d'ells mateixos. A darrera, els penitents porten les vestes tan tristes, de blaus tan morts, de verds tan agonics, que sembla que l'alegria hagi fugit del color, deixanthi la mort destenyida. De tant en tant, un home descals passa ab el rostre cobert, pera fer invisible el sofriment y així augmentar-lo ab el misteri. A darrera, un nen com un angel: ja quatre anys, va vestit de martir! Segueix la banda, tocant la marxa fúnebre més fúnebre, y, quasi a la fi, prop de «La Sang», hi va una bandera tan trista, que no's pot oblidar mai més. Es d'un color indefinible, d'un gris de violeta morta, d'un tint de fulla marcida, d'un dol destenyit, d'un tò borral..., té patina d'exvoto, fa grogor de roba enterrada y penja enlaire, ab un color mate que no ha rebut mai cap reflexe.

Aquesta nota, naturalment, acaba d'emmalaltir Palma. Un surt d'allí ab un deixament, que té ganes d'anar a la sorra, y ageures'hi dos o tres mesos, sense pensar en res ni en ningú y no pendre ni gaseoses.

L'illa us sossega, us acarona, us ensopeia, us bresola, y ab una mà suau y dolça us clou les parpelles, dientvos «¡Dorm, fill meu!... Fes un bon són, que mentres l'home dorm no peca», y mai l'illa us sembla tan illa com als darrers jorns de la quaresma.

Ja sé que'ls heretges diran «¡Això es matar les energies! ¡Ensopir el poble! ¡Enfeblirlo!». ¡Pobres heretges!

al regir l'impost dels cotxes - de la nostra aristocràcia.

¡Quina compassió!... ¿Què'n farem de les energies si, quan se tenen, no's fan servir? ¿Què se'n treu d'anar a corre-cuita, si no se sab ont se té d'anar? ¿De què serveix el predicar, si els predicats no se'l escolten?... ¡Quan el poble vol calma, doneunhi!..., que'l sufragi universal ja sab sempre lo que demana, y si l'ideal són les vuit hores pera anar a parar a les quatre, la calma del no fer res serà ideal de perfecció, perfecció que, encara que interina, ens ofereix la quaresma.

Es clar que ve'l tocar a gloria, però també ve l'«janeu tocant!», y qui vulgui dur pressa que'n porti. La gloria no ho es per qui la cerca en les vanitats d'aquet món. El que's fa carrec de que la vida es un dejuni corporal pera esperar el bé de l'esperit, tant es que toquin com que callin: aquí es un compas d'espera. Per això creiem que la devoció es lo que més ha contribuït a donar el repòs de que gaudeixen els habitants d'aquesta illa.

Com hem dit al comensament, aquí sempre ho es, un xic, de quaresma, y si no tot l'any es temps de dejuni, tot l'any ho es de reculliment, y al reculliment sols s'hi arriba per medi de grans exercicis, perquè aixís com pera anar depressa l'home s'hi té d'entrenar, avui caminant dues llegües, y demà quatre, y més endavant dotze, fins arribar al «no cansarse», també l'anar poc a poc vol el seu entrenament, d'ara asseure's quatre hores, ara vuit, ara vintiquatre, fins a lograr el «no desvetllarse».

Quan se logra, jaixò sí!, s'es perfecte.

Si la quaresma durés més, potser aquets bons fills de l'illa hi podrien arribar; però set setmanes són massa poc.

Y potser es millor que sien poc. La perfecció es una gran cosa, però'l sentirse viure n'es una altra, y Mallorca es tan bella terra, que ja s'hi ha de viure ab calma, però, sia com vulgui, s'hi ha de viure.

XARAU

“L'Esquella de la Torratxa” publicarà el seu ALMANAC pera l'any 1913, dimars que ve. La coberta, tirada a varles tintes, es del celebrat caricaturista APA.

Provincianisme

L'Ajuntament de Barcelona hauria de pendre exemple dels seus confreres provincians. ¿Què es això de lluites de reversió de tramvies, de cals y guix, de grans emprèstits y, per consegüent, de grans baralles?

Els ajuntaments provincians són el model més gros de cordura que puga oferirse. Allí s'hi reuneixen els consellers, ab la mateixa cordialitat que si fessin el tresillo a la farmacia o la barrotada al cafè.

No es d'extranyar que's prenguin acords de tanta trascendencia com el pres, ara de poc, per l'ajuntament de Girona, y que ressenyen els corresponsals en aquesta forma: *S'acordà per unanimitat rectificar una falta d'ortografia, feta en els rotuls del mercat dels bous.*

El fet, es aquet. Un dia, un emblanquinador, va posar damunt d'una porta el número 100; però heusaquí que l'intelligent sastre-conseller senyor Amic, encarregat, com sab tothom, de brolladors y altres adornos, va creure que devia ordenar que s'hi

posés el nom veritable, y redactà *Orinario*. Ell oblidà que el consell municipal es plè de petites ambicions, y aixís, en plena sessió, degué trobar un enemic polític que li tirés en cara la més grossa de les faltes d'ortografia.

—¿*Orinario*, s'ha d'escriure ab o o ab u, senyor Amic?—

Y ja tenim discussió armada.

El senyor alcalde no tenia opinió; en cambi, el senyor Basols, cridant com un energumen y clavant cops de puny a la cadira presidencial, jurà y perjura que si «ell estés en el silló, ja ho aclariria». El senyor alcalde li demanà porugament que parlés, mes ell se tancà allavors en el més reflexiu dels mutismes.

Els consellers, tots cridaven a la una. En Font y Fargas, catolic y pedagog, hi volia una H, en cambi, l'Encesa, no.

En Tuyet, que de jove era metge, recorda vagament que aprobà una assignatura que parlava de les vies urinaries, ab u; *luego...*

Un altre, que no cal anomenar, deia que d'això n'havia patit molt, però que no sabia pas com s'escrivia.

El serafic Noguera opinava que'l bon mot no deu permetre parlar d'això, ni als retols de les comunes.

El correligionari Martorell sabia una paraula més elegant..., però no la recordava, y anava fent... *ma... me... men... menj... ming...*

Per fi els tregué d'apuros el secretari...

—Si'm permeten...—va dir.—Potser el diccionari en digui alguna cosa...—

Y la presidencia va consultar el diccionari.

—*Ori... ori... ori... Uri... uri... uri...* ¡Aquí *Urinario*.—

Y, es clar, convensuts els uns, radiants d'alegria els altres, l'acord se prengué per unanimitat.

NARCÍS

ALMANAC de L'ESQUELLA DE LA TORRATXA, pera 1913

— Sortirà dimars que ve, dia 10 —

LICEO.—En Verdi es, aquest any, l'amo del «Liceo». Ab *La Traviata*, posada en escena darrerament, són quatre les òperes que'ns han donat del mateix autor.

La Traviata ha sigut cantada, segons ens han dit els veterans liceistes, com mai s'havia sentit a Barcelona. L'Stracciari, que té una veu dolça y la modula fins al més petit detall, va fer un segon y tercer actes deliciosíssims; cada nota era un murmur d'aprobació, ajudantlo en la tasca de cantar bé la senyora Agostinelli, de qui ja hem fet l'elogi altres vegades. El tenor Ciaroff, ab poca veu, però afinat. Els demés, compliren.

De l'orquestra, ni parlarne, perquè es música que's dirigeix dormint.

El segon plat fort que'ns han donat aquesta temporada ha sigut *La Walkyria*, estrenada dimars, per en Roussellere, la Kafta y en Rossato, debutant com a *Siglinda* la senyora Pucci.

Els cantants, quasi tots, eren coneguts del public com bons interprets de Wagner; aixís sols direm que conservaren la fama

que tenen guanyada. La senyora Pucci també va ferho bé, però tenia la contra d'haver de lluitar ab el record de la Pasini.

De lo que hi hà que parlar més detingudament y no pas pera alabarla, es de la batuta del mestre y de l'orquestra.

No's pot perdonar al senyor Falconi, que una òpera com *La Walkyria*, que'ls nostres musics la saben com aquell qui diu de memoria, la portés ab aquell deslligament y aquella poca seguretat de dimars a la nit. Fins els més profans en música varen notar que *La Walkyria* d'enguany no era la que havien sentit altres vegades. Varen dirnos que'ls defectes quedarien correctes en les següents representacions, però molt ens temem que no sigui aixís.

El public, una mica soliviantat.

Demà va la primera de *Romeo y Julieta*.

ESPANYOL.—L'Ambrós Carrión porta fets ja tres notables ensaigs de tragedia grega. Diem grega perquè, encara que sols el primer passa a Grecia, els altres dos podrien també passarhi, canviant l'indumentaria y el lloc de l'acció; tot lo demés són reflectes del més classic helenisme.

Lo més encertat d'*Epitalami*, que aixís se titula el darrer ensaig, es, indubtablement, l'exposició, diem la pintura de *La Mainadera*, protagonista de l'obra. Aquelles primeres escenes ab els marxants, preparen admirablement al public, abocantlo a una sobria y original tragedia, que aviat no li resulta tan sobria ni tan original. Veritat que'ls versos continuen fins al final de l'acte afalagant la sensibilitat dels espectadors ab belles imatges, atrevits conceptes y poetics raonaments, però aixís que'l versaire fa pas al dramaturg, aixís que s'imposa ab dominant empena la tasca de l'home de teatre, aleshores l'interès decau, la vibració s'atenua y, lo que hauria d'emocionar y fer sentir esgarifances de bellesa estètica, no arriba sinó a produir sotragades de repugnancia y malestar. Y això es degut a l'escassa consistència de la trama y a la manera injustificada de moure's y d'obrar alguns dels personatges, al punt de falsejarse en sentit antipatic el mateix tipu que l'autor coloca per damunt de tots els demés. Aquella barreja d'un gran amor y un gran odi, allò, en la Grecia antiga, molt bé; més cap aquí y a Catalunya, no's comprèn un odi sense tonalitats y subtils y, sobre tot, sense deixar-se dominar per l'amor y la pietat, encara que sia sacrificant el més sacratíssim dels sentiments: el maternal.

Confessem, ab tot, que ab el seu *Epitalami* va obtenir, en Carrión, un exit gros el dia de l'estrena, y, davant d'aquet nou triomf del jove poeta, no es difícil augurarli pera ben aviat una victoria definitiva.

Els actors treballaren ab voluntat y fè, sobressortint d'una manera especialíssima l'Emilia Baró. Ella alsà constantment l'obra, desplegant una afiligranada tasca de genial actriu durant tot l'acte.

Pera demà, gran vetllada d'homenatge al ilustre comediograf Albert Llanas, representantse la celebrada obra *Don Gonzalo o l'orgull del gec*.

ROMEA.—Una comedieta en dos actes, firmada pels senyors Muñoz Seca y Pérez Fernández, *Cosas de la vida*, acaben de donarnos com a darrera novetat. Se tracta d'una farsa vaudevillesca, que té bastant de *camelancia*, doncs tota la seva qualitat consisteix en el xisto. Les persones que no s'interessen per la lògica dels arguments ni per la psicologia dels personatges, hi passen un rato divertit, rient les moltes situacions grotesques y l'abundor d'acudits del dialóg.

En Larra, deliciós, y la Pepeta Cobena y els altres, arrodonint magníficament els arbitraris conjunts de que està plena l'obra.

ELDORADO.—De bon exit mereix esser qualificada l'obra que la companyia Villagómez acaba d'estrenar. *Las murallas de Jericó*, de l'inglès Sutro, es una alta comedia de tons satirics molt vigorosos, escrita a la moderna y que conté un fons d'humanisme, a un temps sentimental y practic molt intens. Llástima gran que resulti tan diluida en la primera meitat, tot exposició, ont l'autor ha carregat la mà ab exageració. El dialóg es brillant y caustic, un xic virulent a ratos. El senyor Maristany, traductor discretíssim, mereix tota mena d'alabances, per havernos fet conèixer aqueixa notable producció.

APOLO.—*Cristo contra Mahoma*. ¿Eh, quin títol?... Es del gran Fola y no cal dir que aixeca les masses ab trucs escènics de portentosa potencia dramàtica y ab frases esperterrants. Molt valentia, molta abnegació, un polset d'heroisme y mitja dotzena de morts. Els actors de la companyia Rojas-Gullemany, molt bé en sos respectius papers.

QUAN L'IMPOST D'INQUILINAT REGEIXI

—Doscents duros cada mes y un piset a l'Ensanche... ¿T'està bé?
—Ab lo dels doscents hi passo; ab lo del piset... ¿Que't creus que soc milionari?...

NUEVO.—*El hijo del milagro*, arreglo de Ricard Estrada, es un vaudevill molt verd y molt graciós, que portarà al «Nuevo» molts aficionats al gènere sicalptic. L'obra es incidentada, alegre, moguda y carregada de pebre, a l'extrem de fer enrogir a qualsevol tiple que no portés coloret. La Villar, la Guillén y el sobrenatural Santpere, deliciosos tots tres.

CÓMICO.—Dissabte passat, gran triomf d'en Moraguetes y del seu company Morant, ab la seva obra melodramàtica, en cinc actes, *El mundo de las libertinas*. El llibre té condicions teatrals, essent molt ben pintades les escenes un tant escabroses, de la gent picaresca del gran món, ont se desenrotlla la sentimental tragedia.

L'aplaudit actor Parreño y els seus *subdits* molt encertats.

Dimars que ve, dia 10, sortirà l'ALMANAC de «L'Esquella de la Torratxa». Més de 125 firmes avaloren tan interessant publicació. — — —

Cambi de tàctica

Catalunya, cansada ja de fiar el seu honor y la seva dignitat als polítics que fins avui l'han portada més o menys a la derrota, veient que en els torneigs de discursos del Congrés en sortim sempre apallissats, ha decidit canviar de tàctica y encomanar la defensa del seu nom y de la seva bandera a les cames musculades de nostres foot-ballistes.

Era un espectacle verament patriòtic l'entusiasme que hi havia, diumenge passat, pera concórrer al *match* de foot-ball que s'anunciava per les cantonades ab el simbòlic títol «Fransa contra Catalunya».

Els noms d'en Reñé, d'en Massana, de l'Amechaurra, prenen a nostres ulls el valor representatiu que en altres temps havien tingut els d'en Martí Julià, Domenech y Montaner y Suñol, y en el camp de foot-ball se sentiren crits de «¡Visca en Reñé!», com en els primers temps del catalanisme cridaven «¡Visca el doctor Robert!»

El sport substituint la política. El joc de foot-ball es noble y fins, per no assemblarse en res al brut joc de la política, està en ell prohibida la traveta, d'un ús quasi quotidià en tota mena de partits polítics.

En el *match* de foot-ball «Fransa contra Catalunya», en el que lluitaren els jugadors catalans ab la bandera de la patria y els francesos ab els colors de la seva nacionalitat, va vencer Catalunya, deixant ben sentada, sobre'l camp de foot-ball, la superioritat física de la rassa catalana, d'una manera indubtable.

Per la bellesa del sport y perque va demostrantse clarament els millors resultats que això de la cossa dona, quan una altra volta volguem anar a la conquesta de Madrid, en lloc d'enviarhi diputats, hi enviarem foot-ballistes.

TIM

IMPOST SOBRE ESPECTACLES

ALMANAC de L'Esquella de la Torratxa. Sortirà dimars que ve, dia 10

ESQUELLOTS

HAN sigut molts els elogis y les felicitacions rebudes aquets dies, referents a nostra actitud en certa qüestió que, per haver fet el proposit de no retreure més, ni tan sols volem anomenar. A tots els que simplement, ja de paraula ja per escrit, ens han demostrat la seva simpatia y la seva adhesió, en l'assumpte de referencia, els hi donem les més corals mercès.

En quant als que'ns insinuen el desitg d'intervenir y als que'ns remetien escrits pera que'ls publiquem o'ns indiquen punts vulnerables pera continuar la campanya, hem de dirlos hi que la nostra decisió de posar terme a la discòrdia es ben ferma. Nosaltres ens trobem sobrats de forces y, tot agraïnt la bona voluntat, refusen l'ajuda, encara que aquesta sigui desinteressada; a nosaltres no'ns calen comissions que mangonegin el nostre nom, ni volem que, amparantse en ell, se descendeixi a certes miseries y ridicoleses.

Som esclaus de nostra paraula y de nostra sinceritat, y a un incident periodístic no li concedim més importància de la que té, ni ens priva de seguir guardant els mateixos respectes a les persones.

SENYORS, el pa de la familia es sagrat!
Diu *El Poble*, que tres desocupats s'han constituït en comissió permanent pera boicotejar a L'ESQUELLA DE LA TORRATXA.

¡Ai, ai, ai, pobres de nosaltres!

—Supose que l'Achuntament serà el primer en pagarli eix impost, ¿veritat, senyor Sostres?
—¿Per què?
—¡Ché!... ¡Més espectacle que'l que estan donant vostès contínuament al Consistori!

EXCEPCIÓ REMARCABLE

—Altra vegada, senyora Tuies?

—Filla..., veuras... Es l'única cosa sobre la qual, l'Ajuntament, encara no ha posat gravamen.

Serà ben trist, tan mateix, veure'ns, d'aquí quatre dies, ab el platet a la mà, demanant als membres d'aquesta comissió que, per caritat, distreguin trenta centims a benefici nostre, de les catorze pessetes recullides en la famosa cadira mitjana de la «Sala Imperi».

Encara que lo més probable es que, a fi de comptes, els haurem d'agrair l'anunci.

Perque, Déu n'hi dó de la propaganda que'ns estan fent, els tres senyors desocupats!

ARA sí que posariem les mans al foc y no'ns cremariem!

Decididament, com algú ja feu notar temps enrera, els yanquis van a la conquesta de Catalunya.

Y, després de Catalunya, se proposen fer lo mateix ab el restant d'Espanya; n'estem segurs.

¡Quins tenorios, aquets yanquis!

Llegeixin, llegeixin aquet retall d'un periodic local, que copiem y comentem, y veuran si tenim raó o no pera alarmarnos.

«Als Estats Units se generalisa l'estudi de la llengua espanyola». —(¡Bravo!).

«Comensen a fundarse societats espanyoles pera l'estudi dels classics». —(¡Bravissim!).

«S'han establert, també, classes de castellà en moltes Universitats...» —(Perfectament), —entre elles l'Escola Militar y l'Academia Naval». —(¡Malo!).

Si l'exèrcit y l'armada dels Estats Units aprenen el castellà, ¿hi hà algú capàs de creure que sigui pera delectarse ab l'estudi dels classics? Y ¡cà, barret! ¡Per classics estan!

Per lo que pugui tronar, encomanemnos a Santa Bàrbara.

Y si els hereus d'aquell cèlebre barceloní que, en dies memorables, volia estendre al terrat un llençol blanc, tenen encara aquesta prenda al seu armari, que la guardin, que potser, algun dia, ens podrà fer bon servei.

Si no pera altra cosa, pera posàrnosla, feta a llenques y xupada d'arnica, damunt de les ferides.

També ha d'haverhi, de tant en tant, alguna satisfacció. Y aquesta l'hem tinguda, y grossa, al llegir en la *Gaceta* un real decret, suprimint el recarreg aranzelari de 2'50 y 4 pesetes per cent kilos, que pesava, respectivament, sobre'ls blats y les farines.

Vegin si això no es motiu d'alegria pera'ls consumidors en general y particularment pera'ls panarres.

Alegremnos, doncs, en la proporció que a cada hù ens per-toqui, y cantem, com en els felissos temps dels nostres avis:

«El pa anirà barato,
consums no's pagaran...» etz.

S'adverteix que, si parlem en futur, es perquè, tant en la baratura del pa com en la supressió dels consums, són coses que, a parlar formal, les creiem un xic futures.

ESTEM segurs, cavallers?
¿Pararan els microsismes
de senyalar terratremols,
com els d'ara fa pocs dies,
o be ens n'espera un de gros,
que a tots ens fassi *xixines*?
Si per cas, que'ns deixi abans
veure si treiem la rifa.

POBRES criatures! La sort,
que n'hi hà un remanent ben fort
y s'augmenta tots els dies!
Perquè, entre les que'ls tramvies
y els automobils atrapen,
les que ens els cines s'ofeguen
y les que'ls gossos mosseguen...
¡y que poques se'n escapen!

ALEGREMOS! No tot han d'esser impostos nous y augment dels vells, en aquesta desventurada patria nostra.

CÒM se donen les notícies a Barcelona:
«En la calle de Pelayo, sobrecoigió un fuerte síncope á

EL RECARREG

—¡Ai, Déu meu, Senyor!... Però ¿per què me n'han de fer pendre tres, si ab una me'n sobra?
—Ja ho diu el dicho, mujer: ¿No quieres caldo? ¡Tres tazas!

CIENCIES Y PACIENCIES

Del calaix d'un sabi

EL PES DELS CERVELLS HUMANS

El terme mitg del pes del cervell d'un home es de 1.390 grams. S'ha volgut demostrar, en diverses ocasions, que'ls homes de gran talent posseeixen el cervell d'un pes molt superior al que acabem de exposar.

Heusaquí, segons estadístiques, el pes just d'alguns dels grans cervells de l'humanitat:

Joan Tourguenief, novelista rus	2.102 gr.
Josep Bouny, magistrat francès	1.935 »
Jordi Cuvier, naturalista francès.	1.830 »
E.-H. Knight, enginyer americà	1.814 »
Franz-Klaus, teòleg alemany.	1.800 »
Abercombe, metge escocès.	1.786 »
Schiller, poeta alemany	1.785 »
Benjamí Butler, estadista americana.	1.758 »
Eduard Olney, matemàtic americana.	1.701 »

Sembla, doncs, que una gran intel·ligència hauria d'anar sempre acompanyada de un cervell molt pesant. No obstant, s'ha demostrat que sabis eminents tenien no gaire més enllà d'un kilo de substància gris. El doctor Thurnam, pel contrari, observà que'l cervell d'un vulgar carnicer epiléptic pesava 1.760 grams, y, no fa gaire, un altre il·lustre frenomata, Mr. Peacock, estudià els de quatre individus de baixa il·lustració, entre ells un sastre y un mariner, que feien de 1.728 a 1.778 grams.

Lo manifestat vol dir, doncs, que això del pes dels cervells humans es, encara, una qüestió molt complexa y molt delicada.

Respostes pagades

Un Lloro: M'agraden xerraires. Y, si pot esser, que no fassin cantarelles tan poca-soltes.—Albert de Vilafraña: Els seus versos, realment, tenen les síl·labes que han de tenir; però, fóra d'això, tenen ben poca cosa més recomanable.—K. Ron: La xarada que m'envia no'm convé. Es ordre del metge.—Josep Anurp: Pera uns Jocs Florals de Vilafraña, encara faria el seu servei.—J. B.: S'estima el bon intent, però'l compta-gotes no ens aprofita.—Pep Cistellé: Jo, ab tot el meu sentiment, li haig de dir que *nonasqui*.—Joan Duch: Pera'ls Almanacs, es tard, y, pera'l periòdic, són massa serioses.—Joan Esquerda: No li publico el dibuix, perquè m'ha semblat molt fluix.—P. Queraltó Tolosa: ¡Una mica més de respecte a la mètrica, amic meu!...—Giroflay: La dècima està molt bé; el recomanarem al sereno del barri.—Lluís Ribas: ¡Apa, que deu haver quedat ben descansat! Me sembla que ni a dues y mitja...

SOLUCIONS

als darrers Trenca-caps

A la Xarada: *Sistemàticament*.—A l'Anagrama I: *Paraguay-Paraguai*.—A l'Anagrama II: *Pera-Rapè*.—A la Conversa: *Manon*.—Al Geroglífic I: *Espès*.—Al Geroglífic II: *Melilla*.

UN NÚMERO DE «VARIETÉS» ORIGINAL

La distingida domadora y musicògrafa mademoiselle Marto, donant una lliçó de cant al seu lleó predilecte.

TRONA DE LA CATEDRAL DE BASILEA

Desde dalt d'aquesta trona el valent diputat socialista M. Jaurès arengà a les masses de pacifistes revolucionaris, congregats en la cèlebre catedral pera protestar de l'actitut bèlica de les potencies.

TRENCA-CAPS

XARADA-PREGÓ

Qualsevol y qualsevolga
que vulgui comprar *total*,
vinguda del mar Cantabric
a dalt d'un aeroplà,
que vagi corrents, depressa,
prima la taverna nova,
que n'ha arribat un barril
que es de lo millor que corre.
No vull fer cap *hu-dos-ter*
alabant el *material*,
sols dec dirshi que s'afanyin,
perquè ja s'està acabant.
Es tan fresca y tan bonica,
té l'escata tan *lluenta*,
que en conjunt sembla una fulla
d'una *quart-tres* d'Albacete.
Tant el que viu de *dos-quarta*
com el que no té ni un ral,
pot comprarne a un preu tan minim,
que's pot dir que van a *quart*.

PEPET DE PUJALS

TARGETA

PAU GODÓ BASI
SEDES
GRANOLLERS

Combinar les lletres de modo que donguin el títol d'una obra de teatre y el cognom del seu autor.

PAQUITU DEL PITU

ANAGRAMES

I

Ab la cosina Maria
una *tot* vareig tenir,
y'm digué que desde ahir
sardines en *tot* tenia.

JAUMET MARIGÓ

II

Per matrimoni com cal,
don *Tot* y donya *Total*.

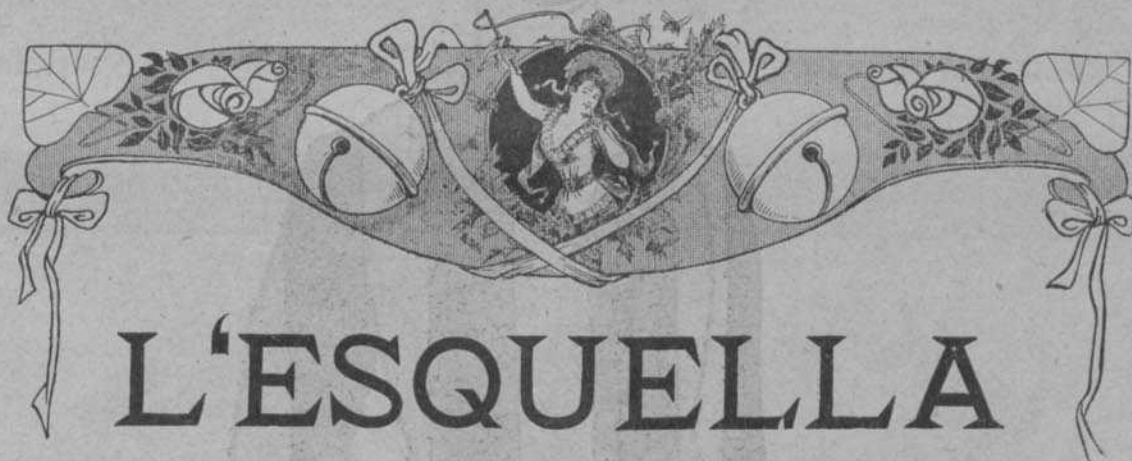
JOAN ANTICH PUQUÍ

GEROGLIFIC

AGAFEULO

R. VALLS

¡Dimars, dia 10! SORTIRÀ ¡Dimars, dia 10!

**L'ESQUELLA
DE LA
TORRATXA
ALMANAC**

PERA L'ANY 1913

Coberta de l'APA

Els mesos dibuixats y colorits per un XINO

Més de 125 firmes de lo hò y millor

Dimars, dia 10, se posarà a la venda

Valdrà UNA pesseta

LA VICTORIA FOOT-BALLÍSTICA

—¡Hurra!... Ja que ab el cap no logrem mai gran cosa, al menys, el bon nom de Catalunya, deixemlo ben sentat ab els peus.